

And now for something completely different...

Radeis

rijdt zich vrolijk te pletter

Radeis stopt met theatermaken en spelen na de... Olympische Spelen, zomer '84 in Los Angeles, waar de groep optreedt met 'Echafaudages'. De Radeizen nemen afscheid op de top van hun roem, maar met de belofte terug te komen: in de bioscoop. Johan Wambacq onderzoekt wat zo grappig was/is aan Radeis.

Echafaudages (Radeis) — Foto Michiel Hendryckx

De solist Chaplin staat voor de tragische mens, de goddelijke tweeenheid Laurel & Hardy staat, zoals het goden past, enkel voor zichzelf, het viertal Radeis belichaamt de maatschappij. Zo is het en niet anders, ik heb er lang en diep over nagedacht. Mijn wijsheid dank ik aan Harry Mulisch die zich in een briljant essay, opgenomen in *Wenken voor de jongste dag* (De Bezige Bij, Amsterdam, 1967), proclameerde tot de *profeet* van de *natuurgoden* Laurel & Hardy.

In 1967 kon Mulisch terugblikken op het volledige werk van 'de dikke en de dunne'. Anno 1983 heeft Radeis er vijf theaterproducties en nog zo een en ander op zitten, terwijl de groep een artistieke adempauze aankondigt en plannen koestert om zich in de toekomst vooral op film te gaan toeleveren. Van een afgeronde productie is dus zeker geen sprake, ook ben ik geen profeet, misschien wel een gelovige, niettemin volgt nu een poging tot exegese.

Radeis is geen theatergroep. Alleen Jos De Pauw volgde een acteursopleiding maar dat is wat Radeis betreft weinig relevant. Pat Van Hemelrijck is van opleiding decorateur en beeldhouwer. Hij is zeg maar de geestelijke vader van Radeis. Dirk Pauwels is keramist, toerde langs mimestudio's en was lid van het kunstige gekkenensemble Parisiana. Samen zijn zij Radeis. Vierde man is sedert enige tijd Georges Broeckaert, die als technicus verbonden is aan de groep en in die functie soms ook op de scène te zien is. In de vroege geschiedenis speelden bij Radeis ook Jan De Bruyne en Erik De Volder, beiden bekend van het al genoemde, op de gekte van De Volder drijvende en inmiddels opgeheven Parisiana.

Radeis wil uitdrukkelijk geen theater zijn. Alleen kwam het de jongste jaren zo uit dat de groep zijn ideeën best kwijt kon in het medium theater, zij het dat ook uitstapjes werden gemaakt naar film, televisie en foto-cartoons en dat een reizende tentoonstelling (de *Gag-o-matic*, 1979) werd ontworpen. De Radeizen zijn geen acteurs maar 'performerende artiesten' voor wie elk medium bespeelbaar is. Daartegenover staat een charmende onbevangenheid — Radeis zie je niet spelen op 'métier', zelden ben je getuige van acteertechnische hoogstandjes — maar je accepteert ze alle vier op die scène. Wat daar gebeurt is grappig, op een weinig alledaagse manier. Wat gebeurt daar dan?

Menselijkheid, kortom!

Wat daar gebeurt, is het samenspel van 'middelmatige' acteurs. En — om Mulisch te parafaseren — middelmatige acteurs, hoe heten die? Mensen! Maar dan mensen die zich nooit zullen of kunnen laten kruisigen om hun god-zijn, — dat is hun ambitie zich uit de nesten te werken, zich boven zichzelf te verheffen. En dat samenspel, wat is dat? Dat is het

maatschappelijk verkeer, die ruilhandel in kleinste menselijke ambities. Dát is de 'inhoud' van Radeis, daar schuilt hun artistieke mérite. Ik verklaar me nader.

Ik kan me niet herinneren dat de Radeizen in hun shows ooit wat anders hebben gedaan dan mekaar 'kloten aftrekken'. Alleen met dat doel voor ogen gaan ze bijwijlen een zeer tijdelijke solidariteit aan van enkelen tegen één enkele. En zoals dat pas geeft in het maatschappelijk verkeer, gebeurt alles in een sfeer van domme vriendelijkheid, begrip en lotsverbondenheid. Menselijkheid kortom!

In *Sierkus Radeis*, het debuut in 1977, zat één gedenkwaardige scène die uitzicht bood op de kwaliteit die volgen zou: vier in maatpak gestoken heren houden zich ergens op. Ze doen niets, wachten blijkbaar. Alleen door het feit dat ze daar zijn, dat ze bestaan, gaan ze binnen de kortste keren met mekaar in de clinch, staan ze mekaar naar het leven.

Radeis wegens ziekte (1978), de eerste 'echte' productie maar nog altijd een vingeroefening in Radeis-aanse humor, bestaat uit vele losse gags, onschuldige pesterijtjes, bijeengehouden door de Vijfde Acteur die hier zijn intrede doet en waarover later meer.

In 1979 pakt Radeis uit met *Ik wist niet dat Engeland zo mooi was — I didn't know the continent was so beautiful* (dat gesjoemel in die titel, het lijkt wel politiek!). Vier heren, die ik ooit beschreef als "door een speelse Magritte toegetakelde ruiters van de apocalyps", betreden een vakantie-eiland. Ze zullen wat het ook koste, een heerlijke vakantie beleven, maar dan elk voor zich. Zoveel assertiviteit loopt natuurlijk uit op een ravage: het viertal vernietigt het eiland.

In *Vogels* (1981) wordt de mens voorgesteld als een vogel die de ruimte wil kiezen. Zijn oudere lotgenoten voeden hem op: hij keert onherroep-

